Saulova pošetilá oběť

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
55

1 Samuelova 12–13

Postřehy pro učitelku

Samuel pak řekl celému Izraeli (12,1) Dvanáctou kapitolu stačí podat stručně, dvěma třemi větami. Po třetí se zde opakuje Samuelovo varování před králem. Vlastně už to není varování, král už je zvolen. Saul si nejdříve žádá potvrzení, že jeho vedení Izraele nebylo nespravedlivé. Míní tím asi dvě věci: Jednak, co vám do teď chybělo, nestačilo by to tak, jak to bylo doposud? A za druhé, Izraelci mají potvrdit jeho nesobecký charakter, aby následující kritika nevypadala, jako by mluvil jako Saulův konkurent, který žárlí na jeho moc a postavení.

Povedu s vámi před Hospodinem soud (12,7) Samuel připomíná dějiny Izraele. Z Egypta nevyvedl Izrael žádný král. Potíže Izraele později pocházeli z jeho hříchů, ne z toho, že by jim chyběl král. I tak se ale nad nimi Bůh smiloval a poslal jim soudce, které Samuel stručně jmenuje. Král znamená pro Izrael krok zpět, ale Bůh jim ho stejně dal. Hospodin je ten, kdo plní lidská přání — vtip je v tom, že člověk by měl vědět, co si vlastně přeje, co vlastně chce.

nebudete-li se vzpírat Hospodinovým rozkazům, obstojíte vy i král, který nad vámi kraluje (12,14) Bůh bere vážně rozhodnutí člověka, ačkoliv člověk sám ani pořádně neví, proč se rozhodl, jak se rozhodl. Bůh tedy dopřává člověku nepatřičnou důstojnost. Pokud člověk hledá někoho, kdo by jej bral vážně, pak lepšího než Boha samého nenajde. Vybrali jste si krále, asi tedy víte, proč ho chcete. Dobrá, přijímám. I s králem, pokud mne budete poslouchat, obstojíte. Bůh „přistoupil na hru“ Izraelců.

on způsobí hromobití a déšť. Tak očividně poznáte, jak velmi zlé… (12,17) Izrael si od volby krále slibuje řešení všech svých problémů. Samuel ukazuje, že vše je v ruce Boží. Pokud Bůh nebude s nimi, ani král nepomůže. Pokud bude Hospodin s nimi, nepotřebují ani krále. Ne vojenská akce, ale pouhá modlitba přináší Izraeli katastrofu, pouhá modlitba ji zase dovede zastavit.

Nebojte se. Ano, dopustili jste se všeho toho zla, avšak neodchylujte se od Hospodina … k nicotám (12,20) Když zhřešíme, je důležité, abychom nepropadli zoufalství. Abychom si neřekli: Teď už je to stejně jedno. Zhřešili, ale teď je nejdůležitější, aby v hříchu nepokračovali; jiná naděje, než Hospodin, totiž není. . Když člověk dobře jedná, lépe se mu v dobrém jednání pokračuje, protože už si ozkoušel, že je ho schopen. Člověku se špatným svědomím se těžko dobře jedná, má v sobě rozpor: Udělal jsem takovou špatnost, zřejmě tedy ve mně není dobré, abych mohl jednat dobře. Hřích oslabuje sílu k budocímu dobrému jednání. Ale je velmi důležité se tím nenechat zmást. Dobré není nikdy z nás, ale vždy od Boha. Proto i spravedlivý může sejít z cesty a i hříšník se napravit.

vybral si z Izraele tři tisíce mužů … zbytek lidu rozpustil (13,2) Tzn. Saul si vybudoval stálou, profesionální armádu. Původně měl sloužit jako vojevůdce v případě ohrožení, kdy se celý Izrael bude bránit nepřátelům. Tak by byl služebníkem, který pro povolání lidí do boje potřebuje dobrý důvod — jako jeho prvním boji, kdy donutí celý Izrael k solidární vojenské pomoci ohrožené Jábeši. Když má vlastní stálou armádu, nepotřebuje už svoje rozhodnutí před lidmi obhajovat, může jednat na vlastní pěst. Saul se tedy z vojevůdce, jakého si přál Hospodin, stává králem — samovládcem.

Jónatan porazil výsostné znamení (13,3) I později se Jónatan vždy ukáže jako rozhodný bojovník, který jde do věcí po hlavě. Je otázka, zda jeho čin byl úplně rozumný. Izrael zřejmě Pelištejcům odváděl nějaký poplatek a jinak jej nechali na pokoji. Po volbě krále se od sebeobrany, kdy je potřeba, přechází k aktivní politice. V zápětí bude vidět, že Izrael na Pelištějce vojensky nemá. Nicméně Jónatan je kladná postava. Možná je zbrklý, ale je přímý, netaktizuje, nehldá vlastní prospěch. Pravý opak je Saul, který nesnese, aby mu někdo přerostl přes hlavu — ani vlastní syn. Jónathanův čin nechá připsat sobě! Podobně mu bude později vadit sláva, kterou získá David zabitím Golijáše. Přitom je vidět, že Saul neví, co dělá. Nemá nějaký dlouhodobý cíl, jeho cílem je jen okamžitá popularita a udržení moci. To, že Jónatanovu akci připíše sobě, z ní udělá mezinárodní incident. Pelištějci přitáhnou v obrovských počtech, válečný stroj se dá do pohybu — a my najednou vidíme, že Saul neví, co má dělat, že celou věc vůbec neměl promyšlenu!

**Hebrejové přešli Jordán do země gádské a gileádské (13,7) Tzn. utíkají na východ za Jordán jako přirozenou obranou překážku; Pelištějci táhli od jihovýchodu.

všechen lid, který šel za ním, byl zděšen (13,7) Saul se dostává do opačné situace, než si přál. Zřejmě chtěl být králem, který vede samostatnou politiku. Namísto toho je tlačen okolnostmi; má být tím, na koho všichni spoléhají, kdo má dodávat odvahu. Saul má na krku davy vyděšených lidí.

Čekal sedm dní do chvíle, kterou určil Samuel, ale Samuel do Gilgálu nepřicházel a lid se od Saula rozprchával (13,8) Saul není úplně zkažený, má k Samuelovi respekt a vždy mít bude. Sedm dní, a to je při blížící se bitvě opravdu dlouhá doba, opravdu počkal. Je to Samuel, kdo jde ve vypjaté chvíli pozdě a na to je dobré nezapomenout. Na druhou stranu, chyba druhého nám nedává žádný důvod k našim vlastním chybám.

A obětoval zápalnou oběť. (13,9) A to směli jen kněží. Nejdůležitější je, že Bůh má být uctíván tak, jak sám určí. Nejsme to my, kdo určuje jak má vypadat uctívání Boha, aby to pro nás bylo pohodlné, zábavné, výhodné, naplňující atd. Dále, úkoly jsou rozdělené: Jeden má vést války, dělat politiku, druhý náboženství. Válka a politika vůbec, to jsou vždy kompromisy. Jinak to ani dělat nejde, ve válce i v politice je často nutné udělat něco „špinavého“. Tato oblast nemůže být spojena s náboženstvím; když v běžném životě občas musíme udělat věci, ze kterých nemáme úplně dobrý pocit, musí zůstat nějaká oblast, která stojí stranou; nějaké místo, které do našich praktik není zataženo. Křesťan může být i politikem i vojákem, obojí je potřebná služba. Ale nemůže víru využívat k vojenským nebo politickým účelům. Náboženství musí vždy stát jako nezávislé měřítko všeho našeho jednání. Když má Saul v rukou i politickou moc i náboženství, kde je místo, kam by od něj mohl kdokoliv uniknout?

Sotva skončil obětování zápalné oběti, přišel Samuel. (13,10) Samuel se tedy neopozdil o tolik. Stačilo ještě chvilku počkat. Z toho mimo jiné plyne, že člověk nemá trvat na dodržování dohod do nejmenšího detailu, úplně do puntíku. Cestování v Samuelově době bylo obtížné, se zdržením na cestě bylo třeba počítat. Jiná, důležitější věc je, že největší pokušení přichází obvykle tehdy, když už má člověk v podstatě vyhráno. Stačilo by vydržet ještě o chvilku déle.

Saul mu vyšel vstříc a pozdravil ho. (13,10) Z vyprávění je cítit, že Saul dělá jako by nic, tedy že ve skutečnosti ví, že udělal špatnou věc.

tys k určenému dni nepřicházel (13,11) Jak už jsme řekli, vlastní chybu nejde omlouvat chybou někoho jiného. Musíme počítat s tím, že druzí chybují — vždyť mi také chybujeme. A když vidíme chybu u jiných, nenechat se tím sami rozhodit. Protože jinak se rozjede nekonečný řetěz, ve kterém jeden bude říkat: Udělal jsem to, protože od udělal tohle. A druhý, protože on udělal to, udělal sem já zas tohle, až do nekonečna. Hřích se řetězí, musí se tak najít někdo, kdo se jen nezapojí do proudu a řekne: Takhle dál ne; obvykle tak musí ovšem udělat k vlastní újmě.

já jsem si nenaklonil Hospodina (13,12) Jako by Bůh byl nějaký nesmlouvavý obchodník, který dělá jen něco za něco. Hospodin je Otce Izraele, přece by chápal Saulovu situaci a pomohl by mu i bez oběti. Svým způsobem veškerý hřích pochází z toho, že si myslíme, že Bůh je daleko, naší situaci nechápe, neví, jaké to je; že jsme mu jedno. Proto Bůh sám přichází ve

svém Synu, Ježíši Kristu, který vše prožil jako my a s námi, aby platilo: „A to vítězství, které přemohlo svět, je naše víra.“

Tak by byl Hospodin upevnil tvé království nad Izraelem navěky. (13,13) Selháváme, protože nevěříme, že máme vlastně už vyhráno. Bůh pro nás chce dobré, zaslíbil nám, že nám vše bude patřit, zaslíbil nám věčný život. Proto víc, než úsilí, potřebujeme v životě trpělivost. I víc práce uděláme po malých, ale vytrvalých krocích — když tedy věříme, že má věc smysl, než když se najednou snažíme něco velkého urvat silou. Není to s námi tak, že bychom si Boží přízeň, věčný život, museli zasloužit. Dostali jsme ho za dědictví už ve křtu. Ale opačně, netrpělivostí můžeme přijít o to, co už máme. (Všechno je vaše, ať Pavel nebo Apollos nebo Petr, ať svět nebo život nebo smrt, přítomnost nebo budoucnost, všechno je vaše, vy však jste Kristovi a Kristus je Boží. 1 Korintským 3)

V celé izraelské zemi nebylo možno najít kováře. (13,9) Nacházíme se v době, kdy železo byla žhavá novinka, poměrně vzácná. Podle všho bylo v tomto období železo dražší než zlato — protože k jeho tavení je potřeba mnohem vyšších teplot a k opracovávání složitější technologie. Luxusní železné zbraně si může dovolit jen král a jeho syn, z toho si můžeme udělat představu o tehdejší ceně a dostupnosti železa. Izraelci měli podle všeho jen měkčí, bronzové zbraně. Bronz se snáze taví i tvaruje. Izraelci tedy nebyli úplně beze zbraní, ale jejich zbraně byly daleko horší.

Postavení Pelištejců se posunulo k průsmyku u Mikmásu. (13,23) Izrael, který chtěl krále, aby obstál, je najednou v horší situaci, než byl kdy před tím. Podle počtu vozů, jezdců a vojáků se zdá, že proti nim Pelištějci poslali všechno, co mají. A že tedy jejich cílem je nejspíše úplné zničení Izraele, ne jen nějaká omezená bezpečnostní akce. Izrael má sice krále, který má meč a kopí, ale, příznačně, je jediný, kdo ho má. Volbou krále se z Izraele nestala jako mávnutím kouzelného proutku vojenská supervelmoc. Mají stejně mizerné vybavení, jako před tím. Naproti tomu, když boj vedl Hospodin, probíhal úspěšně skutečně jako mávnutím kouzelného proutku. Takže, Izrael má krále a je v naprosto neřešitelné situaci, se kterou si neví rady ani ten král. Král, od kterého právě, nejvypjatější situaci, Hospodin odstoupil.

Osnova výkladu

1. Samuel se ptá, zda udělal nějakou chybu, aby Izraelcům řekl, že oni chybu udělali. Připomíná jim, že problémy jim způsobují jejich hříchy, že je i bez krále Hospodin z nich vždy dostal. Bůh plní přání — když chtějí krále, mají ho mít. Když budou Hospodina poslouchat, bude jim dobře i s králem, když ne, nepomůže jim ani král.
2. Král jim nepomůže, když začne při sklizni špatné počasí — na kterému Samuelovi stačí modlitba, stejně jako na to, aby špatné počasí přestalo.

3. Ale Izraelci nemají být zoufalí, že udělali chybu. Ani my, když uděláme něco špatného, si nemáme myslet, že teď už nikdy dobří nebudeme.
4. Saul si pořídí vlastní armádu, aby si mohl dělat, co chce. Přitom měl čekat jen na to, až budou problémy a pak teprve vést všechny do boje a dodávat jim odvahu.
5. Izraelci si možná neměli začínat. Jonathan možná jednal zbrkle, ale alespoň není lhář. kdežto Saul si připsal jeho zásluhu. My máme snést, že někdo dokáže něco lepšího, než my. Saul si připsal Jonatanovu zásluhu, ale tím byl ze všeho problém. Pelištějci si řekli: Ten král na nás zaútočil. A poslali proti Izraeli všechno, co měli.
6. Saul se nejdřív chlubil a teď neí, co si počít, lidi mu utíkají. Sice správně počkal na Samuela sedm dní, ale pak se choval jako malý, když už nechtěl počkat ani chvilku. Kdyby byl trpělivý, Samuel by za chvilku přišel.
7. Saul obětoval a to přitom smějí jen kněží. A to proto, že každý má svůj úkol a nikdo nemůže dělat všechno. Všechno může dělat jen Bůh.
8. Saul nevěřil, že to s ním Bůh myslí dobře. Myslel si, že Bůh dělá jen něco za něco. Bůh je přitom Otec, má pochopení. Když by viděl, že Izraelci bez Saula nemůžou obětovat, pomohl by jim i bez oběti. Saul si myslel, že Bůh ničemu nerozumí a proto ho Bůh zavrhl.
9. A tak jsou na tom Izraelci na konci hůř, než na začátku. Mají sice krále s mečem a kopím, ale smai nemají pořádné zbraně a je jich málo. Tady by mohl pomoci jen Hospodin. Ale místo něj si Izraelci vybrali krále, který to všechno způsobil a teď si neví rady.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

1 Samuelova 12–13